ANG Bayan
Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo
Edisyong Bisaya
Bolyum LVI Ihap 10
Mayo 21, 2025
www.philippinerevolution.nu

EDITORYAL

Ibutyag ang dunot nga reaksyunaryong eleksyon nga puno sa pagpanglimbong

Pagpanikas ang tatak sa eleksyon ilalum sa reaksyunaryong estado sa Pilipinas. Subli kining gipakita sa milabayng eleksyon kung asa kaylap, sistematiko ug dayag ang manipulasyon sa resulta sa botohan aron paburan ang nagharing papet nga rehimeng Marcos.

Atubangan sa kaylap nga anomalya ug kapalpak sa sistema sa pag-ihap sa boto sa Commission on Elections ug Miru Systems, dili katoohan sa mayorya sa katawhan nga ang resulta sa eleksyon misalamin sa tinuod nga boto sa katawhan. Sukad gisugdan ang dekompyuter nga pag-ihap sa boto sa Pilipinas, nadala sa walay katugbang nga ang-ang ang pagpanglimbong, malukpanong "dugang-kibhang" nga walay nakamatikod ug nakahibalo, gawas sa nagharing pundok ug pribadong langyawng kumpanyang mihimo sa sistemang wala giabli o gipadukiduki sa publiko.

Kaylap usab ang uban pang porma sa pagpanikas sa eleksyon sama sa pagpamalit og boto, paggamit sa pondong publiko (ilabina para ipang-ayuda sa gubyerno), kabangis ug pagpanghasi, ug *Red-tagging*.

Napabilin sa rehimeng Marcos ang mayoryang kontrol sa Senado ug kongreso. Pinaagi sa kontrol sa Kongreso, sigurado nga labaw pang iduso ni Marcos ang badyet, mga balaod ug programa nga nagsubay sa dikta sa langyawng mga bangko ug kumpanya, nga pabug-at ug paantus sa katawhan. Siguradong gamiton niini ang dominasyon sa Kongreso aron panalipdan ang interes sa mga Marcos.

Subsub ang gihimong interbensyon sa imperyalismong US sa eleksyon sa Pilipinas. Nabalaka kini pag-ayo sa nagkalalum nga krisis sa pulitika sa nagharing sistema, atubangan sa nagkagrabeng panagbangi sa paksyong Marcos ug Duterte. Sa partikular, atubangan sa nagkagrabeng krisis sa panginabuhian ug nagkalalum nga kasuko sa katawhan, nabalaka kini sa pagkahimulag sa papet niining si Marcos, ug pagkusog sa paksyong Duterte, nga ginagamit sa karibal niining China aron magpalalum sa impluwensya sa Pilipinas.

Gigamit sa US ang gahum, impluwensya ug koneksyon sa mga ahente niini sa pulitika, negosyo, midya, simbahan ug uban pang sektor aron palutawon ang usa ka "ikatulong pwersa" nga gilangkuban sa mga partido ug pulitiko nga mahigalaon sa US nga kasamtangang nakahan-ay sa koalisyon sa Liberal-Akbayan-Pink (LAP). Gihimo ang mga aregluhan sa pulitika aron sigurohong manguna ang mga kandidato niini sa Senado ug sistemang *party-list*, aron ipambato ug iatbang sa paksyong Duterte sa eleksyong 2028.

Giduso niini si Marcos nga dalhon ang mga kandidato sa LAP sa pagkasenador nga sila Bam Aquino ug Francis Pangilinan. Giangkon mismo sa tigpamaba sa partido ni Marcos nga subsub nilang gidala ang kandidatura sa duha. Dungan niini, nakig-areglo ang iladong personahe sa LAP nga si Leni Robredo sa Iglesia ni Cristo aron dalhon si

Aquino, bugti sa iyang pag-endorso kang Rodante Marcoleta, iladong tighasmag ni Duterte, ilabina kontra ABS-CBN niadtong 2020. Daw "nasorpresa" ang tanan nga nakuha sa duha ang ikaduha ug ikalimang pwesto (gikan sa ranggong 13 paubos sa mga sarbey). Nagkasalapid ang dila sa paksyong Marcos ug LAP, ug mga tigsuporta niini sa akademya, masmidya ug simbahan, sa pagpasabot sa maong "sorpresa," sa pagsulay nga bubuan sa bugnaw nga tubig ang kalihukang kontra sa pagpanglimbong ug hugaw nga pulitika.

Sama sa miaging eleksyon, giduso sa imperyalismong US ang subsub nga kampanya sa rehimeng Marcos batok sa mga makabayan ug progresibong grupo nga midagan sa senado ug party-list. Gigamit niini ang NTF-Elcac, militar ug pulis ug tibuok rekurso sa estado sa malukpanong *Red-tagging*, pagpanghadlok, pagpasaka og hinimu-himong kaso, pag-aresto ug pagpatay. Aron hatagag pangatarungan ang pulitikanhong pagpanumpo, gigamit ni Marcos ang pasistang pangatarungan nga ang maong mga grupo nagahimo og "insurhensya sa takuban sa eleksyon," sa pagsulay nga siradan ang tanang natad alang sa demokratikong pagpadayag.

Sama sa mga miaging tuig, gitarget sila sa sistematikong pagkibhang sa boto sa mga progresibong *party-list* gamit ang dekompyuter nga sistema sa pag-ihap. Ginasuportahan sa US ug papet nga rehimeng Marcos ang mga maki-US nga grupong repormista sama sa Akbayan nga malinglahon nilang ginahulagway nga "Kaliwa" aron isimang ang katawhan sa dalan sa tinuog nga makabayan ug demokratikong kausaban. Tumong niini nga pahilumon ang tanang motingog batok sa nagkagrabeng interbensyong militar sa US sa Pilipinas ug paggamit sa nasud isip dakung base militar aron mag-istasyon og liboan ka tropang Amerikano ug maghan-ok og mga armas sigon sa pagpangandam niini og gubat batok sa China.

Bisan pa man, nahimo sa maong mga grupo nga makalunsad og malukpanong kampanya sa tibuok nasud. Tin-aw nilang gibitbit ang programa para iasdang ang nasudnon ug demokratikong pangandoy sa katawhan, ug ang mga panawagan alang sa makabuhi nga suhulan ug sweldo, trabaho, ubos nga presyo sa pagkaon ug lana, ug uban pang hinanaling panawagan ug panginahanglan sa mga mamumuo, mag-uuma ug uban pang kabus ug nilupigang sektor sa katilingbang Pilipino. Sa pagsalmot nila sa eleksyon, ilang nahagit, nabutyag ug nabatikos ang paghari sa mga burukrata-kapitalista, burgesya-kumprador ug agalong yutaan.

Subling gipakita sa miaging eleksyon sa nasud nga walay tinuod nga demokrasya sa Pilipinas. Gisuluban lamang ang reaksyunaryong gubyerno sa bisti sa demokratikong lumbaay sa pulitika, nga ang makadula kadto lamang mga partido ug kandidatong adunay dakung kwarta nga pangpalit sa gahum.

Gitudlo sa kasaysayan nga kinahanglan ang rebolusyonaryong pakigbisog aron makab-ot ang tinuod nga kausaban nga gipangandoy sa katawhang Pilipino. Laraw sa rebolusyon nga sakmiton ang pulitikanhong gahum gikan sa mga nagharing hut-ong aron matukod ang tinuod nga demokratikong gubyerno nga morepresenta sa interes sa katawhan. Kinahanglang gunitan sa mga dinaugdaug nga hut-ong ang estado poder aron ipatuman ang mga kausaban sa ekonomiya ug katilingbanong sistema pabor sa katawhan.

Mahimo lamang ang maong kausaban pinaagi sa rebolusyonaryong armadong pakigbisog, isip nag-unang porma sa pakigbisog, lakip ang uban pang porma sa pagsukol. Pinaagi sa pagpaasdang sa Bagong Hukbong Bayan sa malungtarong gubat sa katawhan aron hinay-hinay nga pahuyangon ang kusog sa kaaway, inang-ang nga ginatukod sa BHB ug masa ang bag-ong demokratikong gubyerno ug bagong sistema sa katilingban, kung asa ang masa ang nakapahimulos sa bahandi nga ilang ginamugna.

Nanglimbasog ang katawhang Pilipino ug ilang mga rebolusyonaryong pwersa sa dalan sa armadong pakigbisog nga adunay determinasyong moabante ug kab-oton ang kadaugan sa umalabot. Walay makapugong sa pagpatuman nila sa makasaysayong tahas nga kab-oton ang nasudnong kagawasan ug tinuod nga demokrasya. AB

ANG Bayan

Bolyum LVI Ihap 10 | Mayo 21, 2025

Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

Unod

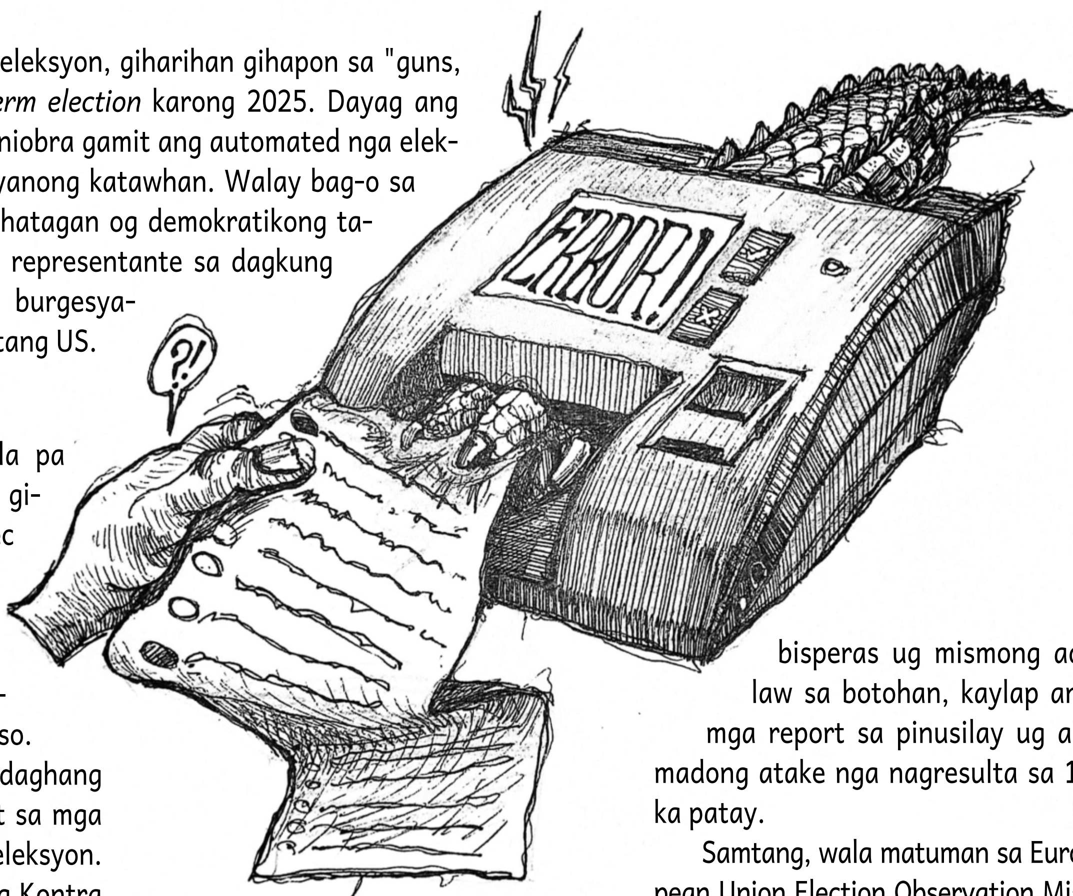
Editoryal: Ibutyag ang dunot nga reaksyunaryong eleksyon nga puno sa pagpanglimbong 1
Walay bag-o sa eleksyon 2025 3
Padayon ang pakigbisog sa Makabayan 4
Mga protesta 4
Manipulasyon sa presyo sa lana 5
"Planong pangkalinaw" ni Marcos, mini 6
Sa mubong pagkasulti 7
Pagpangilog og yuta sa Lanao del Sur 8
Malinglahong kalinaw 9
2 ka Pulang manggugubat, gidakop ug gipatay 9
Pagbasura sa kontrata sa PrimeWater, milapad 10

Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ang.bayan@cpp.ph

Walay bag-o sa eleksyon 2025

Sama sa nangaging mga eleksyon, giharihan gihapon sa "guns, goons, gold" ang *midterm election* karong 2025. Dayag ang pagpanglimbong ug mga maniobra gamit ang automated nga eleksyon ug kabangis batok sa yanong katawhan. Walay bag-o sa eleksyon, ug subli niining gihatagan og demokratikong tabon ang paglingkod sa mga representante sa dagkung agalong yutaan, dagkung burgesya-kumprador ug sa imperyalistang US.

Puno sa limbong

Pipila ka adlaw sa wala pa ang botohan, nabutyag nga giilisan sa Miru ug Comelec ang sistema nga nagakontrol sa mga "automated counting machine" nga wala miagi sa independenteng pagsusi ug pagrepaso.

Sa mismong adlaw, daghang mga anomalya ang nareport sa mga grupo nga nagbantay sa eleksyon. Sumala sa report sa grupong Kontra Daya, kapin 50% sa mga reklamo nga ilang nadawat adunay kalabutan sa palpak nga mga makina, gisundan kini sa iligal nga pagpangampanya, pagpalit og boto ug pagkawala sa mga ngalan sa listahan sa botante. Adunay mga report usab sa Red-tagging ug pagpakaylap og pekeng balita.

Pag-abli pa lang sa mga presinto, daghan na ang mga reklamo bahin sa “inconsistency” sa mga makina sa Miru Systems Co. Ltd, usa ka kumpanya gikan sa South Korea, nga gibayran sa gubyerno og ₱18 bilyon.

Lakip dinhi ang daghang report sa mga boto nga wala madawat tungod sa “overvoting” (sobrang boto sa mga posisyon). Aduna usay taho sa "undervoting" (kulang nga boto) bisan og kumpleto ang pagmarka sa mga botante. Gisaway sa mga grupo ang “marker” (pentel pen) nga gigamit nga baga kaayong tinta ug taas nga "sensitivity" sa makina.

Sumala sa Parish Pastoral Council for Responsible Voting (PPCRV), karong eleksyon pa lang sila nakadawat og ingon niini kadaghan ug klase sa mga reklamo. Matud nila, dili masayran kung ang mga boto sa balota tukma ba sa narehistro sa makina gawas na lang kung manwal kining ihapon.

Adunay 18.2 milyon nga "overvote" diin 16.8 milyon niini para sa mga senador samtang halos 3.3 milyon para sa *party-list*. Dugang pa, daghang mga presinto ang naulahi sa pagsugod tungod kay dili dawaton sa makina ang balota.

Gitaho usab sa PPCRV ang mga anomalya sa pagdawat sa Comelec sa mga resulta sa boto. Alas-8 sa gabii sa adlaw sa botohan, gi-reklamo sa grupo nga dili dungan nga nadawat ang mga *electoral transmission*. Ang 15% nga ilang nadawat naglangkob lang og “headers” ug dili ang aktwal nga boto. Mas labaw nga kadudahan ang resulta dihang kalit nga gikibhang sa Comelec ang 5 milyong boto gikan sa 15,000 ka presinto tungod kay “nadoble” kuno ang pag-ihap niini.

Puno usab sa anomalya ang "online voting" sa mga overseas Filipino workers diin naglisod sila sa pagboto tungod niini.

Daghan usab ang nareport nga kabangis nga may kalabutan sa eleksyon sa panahon sa kampanya. Gikan Enero hangtud Abril, adunay 26 ka insidente nga nareport. Sa bisperas ug mismong adlaw sa botohan, kaylap ang mga report sa pinusilay ug armadong atake nga nagresulta sa 16 ka patay.

Samtang, wala matuman sa European Union Election Observation Mission ang ilang tibuok katungdanan sa pag-obserba sa eleksyon sa nasud human gipugngan sila sa Comelec nga mosulod sa mga presinto sa adlaw sa eleksyon. Gisaway usab nila ang kaylap nga pagpalit og boto sa nasud.

Narekord usab sa International Observer Mission ang nagkadaghang anomalya sa ilang pag-obserbar. Nakasinati usab kini sa dayag nga pagpanumpo sa estado human gipugngan ang usa sa ilang delegado nga mosulod sa Pilipinas ug gideport sa US.

Paghari sa pipila

Nahuman ang eleksyon 2025, apan walay bag-o ug pareho pa gihapon ang mga ngalan sa mga mananaog ug nakakuha og gahum.

Lima ka mga Marcos ang midaog sa milabayng eleksyon. Midaug pagka-senador si Imee Marcos, si Cecilia Araneta-Marcos isip gubernador ug si Matthew Joseph Manotoc isip bise gubernador, samtang si Ferdinand Alexander Marcos (Sandro) ug Angelo Marcos Barba isip mga kongresista sa una ug ikaduhang distrito sa Ilocos Norte.

Dili moubos sa lima ka Romualdez, paryente usab sa mga Marcos,

Sundi sa panid 4

Gikan sa panid 3

ang nakakuha og posisyon sa Leyte. Midaug isip kongresista si Martin Romualdez sa unang distrito sa Leyte. Nakab-ot nila ang posisyon sa alkalde, bise alkalde, ug usa ka konsehal sa Tacloban City. Usa ka Romualdez usab ang molingkod isip usa sa tulo ka representante sa Tingog Party-list, partidong gimugna sa pamilya.

Sa pundok sa mga Duterte, unum ang midaug sa eleksyon. Dugang sila sa nakalingkod na nga si Bise Presidente Sara Duterte ug usa ka barangay kapitan sa Davao City. Nakab-ot sa mga Duterte ang tibuok Davao City (alkalde, bise alkalde, kongresista sa una ug ikaduhang distrito ug usa ka konsehal). Napili nga alkalde si Rodrigo Duterte bisan og nakabilanggo siya sa International Criminal Court sa The Hague tungod sa kaso sa krimen batok sa katawhan. Mananaog usab ang usa ka Duterte nga unang nominado sa PPP Party-list.

Samtang, nakakuha og tulo ka posisyon ang Duterte Youth Party-list nga bisan dili mga Duterte ang nominado, nagsilbing ekstensyon sa ilang gahum.

Sa Senado, duha ka Tulfo karon nga makalingkod human midaug si Erwin. Aduna usay tig-duha ka senador ang mga Cayetano ug Villar. Dugay nang nakalingkod sa Senado ang managsuong Ejercito-Estrada.

Nagpabilin usab ang pagdumala sa mga Bulut sa Apayao, mga Ortega sa La Union, pamilya Dy sa Isabela, Ebdane sa Zambales, Kho sa Masbate, mga Tan sa Samar, Alonto-Adiong sa Lanao del Sur, Hataman-Salliman sa Basilan, pamilya Sali sa Tawi-Tawi ug daghan pa. AB

Padayon ang pakigbisog sa Makabayan

HUMAN SA ELEKSYON, gipadayag sa Koalisyong Makabayan ang ilang pagpasalamat sa tanan nga mga nagsuporta, mikampanya, ug miboto sa 11 nilang kandidato sa pagka-senador ug upat ka *party-list*. Gisiguro sa koalisyon nga magpadayon sila sa pakigbisog alang sa demokratikong katungod sa mga Pilipino bisan humana ang kampanya ug eleksyon.

Nakadawat ang mga kandidato sa pagka-senador sa Makabayan ug tunga sa milyon hangtud 4.64 milyong boto. Ang upat ka *party-list* sa Makabayan nga ACT Teachers, Kabataan, Gabriela Women's Party (GWP), ug Bayan Muna nakakuha ug kinatibuk-ang 1.08 milyong boto. Tig-usang pwesto ang nakuha sa Kabataan ug ACT Teachers samtang wala makadaug ang GWP ug Bayan Muna.

Sumala sa koalisyon, ang boto ug suporta nga ilang nadawat dili lamang numero nga magpabilin sa balota, kundili usa ka timaan sa pagbarog batok sa dunot nga sistema nga dugay nang nagpaantus sa nasud. Simbolo kuno kini sa kadaghan sa mga mamumuong Pilipino nga nakigbisog alang sa mas taas nga suhulan ug disenteng trabaho, mga mag-uuma nga nagbarog alang sa ilang katungod sa yuta, mga kabatan-onan nga nanangdanoy og makatarunganon ug gawasnong kaugmaon, ug uban pang mga sektor nga nakigbisog alang sa demokrasya.

Nakalunsad ang Makabayan og usa ka nasudnong kampanya ug nakatigum og milyon-milyong boto bisan pa sa dayag nga pagpanglimbong sa eleksyon 2025 gamit ang automated nga mga makina, padayon ug koordinadong mga atake sa pwersa sa estado, walay hunong nga Red-tagging ug pagpangdaugdaug, ug kampanya sa disimpormasyon.

Mibarog ang koalisyon batok niini. Nakig-uban sila sa mga demonstrasyon ug piket sa Kontra Daya ug Bagong Alyansang Makabayan sa lain-laing bahin sa nasud.

Niadtong Mayo 13, nagmartsa ang mga raliyista padulong sa Manila Hotel sa Manila diin naglunsad ang Comelec og nasudnong pag-ihap sa boto. Sa susamang adlaw, nagprotesta usab ang mga grupo ug partido sa Iloilo City ug Cavite City. Niadtong Mayo 14, nagprotesta pag-usab ang GWP sa Manila Hotel ug aduna usay demonstrasyon sa Quezon City, Trece Martires City sa Cavite, Batangas, Laguna, Aklan, ug Cebu. Nagpadayon ang susamang mga protesta sa mga sumunod nga adlaw.

Usa ka dakung rali usab ang gihimo sa mga grupo niadtong Mayo 19 sa Manila Hotel kauban ang proklamasyon sa mga mananaog sa eleksyon sa party-list.

60 ka adlaw sa Lakbayan gikan sa Zamboanga. Naglunsad ang mga mag-uuma, mananagat, ug katutubong lumulupyo gikan sa lain-laing prubinsya og 60-ka adlaw nga martsa aron babagan ang pagpangilog sa yuta ug tubig nga ilang puy-anan ug gigikanan sa ilang panginabuhian. Nagsugod kini niadtong Marso 13 sa Zamboanga Sibugay ug natapos sa Metro Manila niadtong Mayo 10.

Pagsaludo sa mga mamumuong panglawas. Naglunsad ang mga unyon ilalum sa Alliance of Health Workers og kalampagan ug piket niadtong Mayo 7 isip paghinumdum sa Adlaw sa mga Mamumuo sa Panglawas. Ang mga protesta gisentro sa Metro Manila, samtang aduna usay panagtapok sa Baguio City nga gipangulohan sa Coalition of Health Workers' Organizations sa Cordillera.

Batukan ang *dredging*. Gibabagan sa mga residente sa Barangay Silonay, Calapan City, Oriental Mindoro ang planong *dredging* sa ilang baybayon ug sa silingang Barangay Maidlang. Sa usa ka pampublikong konsultasyon niadtong Mayo 9, gipadayag nila ang ilang pagsupak uban sa suporta sa Mindoro Forum Network (MFN), Alyansa Laban sa Mina, ug mga upisyal sa barangay. Niabot ang dagkung trak sa sabangan sa Silonay-Bucayao River niadtong Abril 29 para sa *sand testing* nga gikabalak-an sa mga residente.

Manipulasyon, ispekulasyon ug monopolyong pagtakda sa presyo sa lana

Kada Martes, nagausab ang presyo sa mga produktong petrolyo sa Pilipinas. Gikan Enero hangtud Mayo 20, misaka kini og 11 ka beses samtang 10 ka beses kining miubos. Mas dagku ang mga pagsaka kumpara sa mga pagkunhod nga nakaresulta sa netong dugang nga ₱4/kilo sa presyo sa gasolina ug ₱3.80/kilo sa presyo sa *diesel*.

Niadtong Mayo 20, sa pagpangulo sa Bayan Muna, subling nagprotesta ang mga demokratikong grupo batok sa lain na usab nga dakung pagsaka sa presyo (₱1.30/kilo sa gasolina; ₱1.80 sa diesel, ug ₱0.95-₱1.40 sa kerosene). Kini taliwala sa padayon nga pagkunhod sa presyo sa krudo sa merkado sukad Abril nga miabot pa sa $10 kada bariles.

Sa kanunay, ang mga kumpanya sa lana ug ang Department of Energy (DoE) nangatarungan nga ang pagsaka sa presyo usa ka "salamin sa pag-usab-usab sa presyo sa krudong lana sa kalibutang merkado." Lakip sa ilang gihimong rason ang pagkunhod sa produksyon sa Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC), pagsaka sa demand sa mga tugnaw nga nasud, ug ang pagsugod sa mga armadong kagubot nga may kalabutan sa mga prodyuser sa lana.

Manipulasyon ug monopolyong pagtakda sa presyo

Dili prodyuser sa lana ang Pilipinas. Usa na lamang ang planta niini nga nagarepina og krudong lana. Niadtong 2024, gibanabana nga 471,000 ka bariles sa lain-laing klase sa produktong petrolyo ang konsumo sa nasud matag adlaw, diin 95-99% niini ang imported. Niadtong 2022, repinado 78.2% sa imported nga lana, samtang 21.8% lang ang gi-import nga krudo.

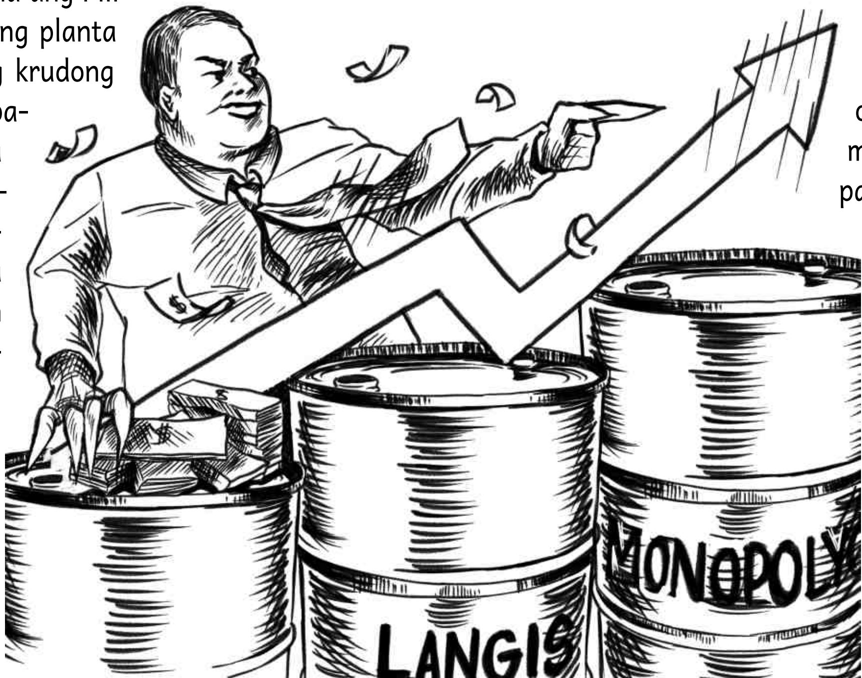
Busa, tinuod nga naapektuhan ang lokal nga presyo sa lana sa pag-usab-usab sa presyo sa krudo sa kalibutan, apan dili direkta. Mas direkta ang epekto sa lokal nga presyo ang mga pagbag-o sa gasto sa pagrepina, mga problema sa suplay o proseso sa pagrepina, lokal nga buhis (12% VAT ug excise), gasto sa transportasyon, ug ang *exchange rate* sa piso ug dolyar.

Sa kinatibuk-an, naapektuhan sa mga kartel sa OPEC+ ang presyo tungod kay kontrolado niini ang 40% sa suplay ug 80% sa mga reserba sa lana sa tibuok kalibutan. Aduna kini gahum sa pagtakda sa presyo sa krudo nga sobra pa sa gasto sa produksyon. Pananglitan, ang Aramco sa Saudi Arabia nakaprodyus sa krudo sa kantidad nga $11.80/bariles niadtong 2024. Adtong panahuna, ang presyo sa merkado sa kalibutan anaa sa $31/bariles.

Gimanipula sa OPEC+ ang presyo sa krudo sa kalibutanong merkado pinaagi sa koordinadong pagkunhod o pagdugang sa suplay. Sa usa ka pagtuon, giingon nga hangtud 30% sa presyo sa lana sa kalibutan resulta sa manipulasyon sa OPEC+ sa suplay.

Ang ulahing pagtakda sa pagkunhod sa produksyon ang OPEC+ niadtong Nobyembre 2023. Nauyunan sa mga nasud nga kibhangan ang produksyon og 2.2 milyong bariles matag adlaw aron pugngan ang pagkunhod sa presyo sa krudo. Apan sukad Abril karong tuiga, nagkasabot ang walo ka dagkung prodyuser nga hinay-hinay nga pataason ang suplay sa sunod tulo ka bulan. Gituohan nga kini usa ka lakang batok sa paglapas sa Iran sa gitakdang kota sa produksyon, ug sa parehong panahon, pangkontra sa hulga sa US nga lukpon ang merkado sa mas baratong *shale oil*. Dili apil sa OPEC+ ang US ug unsamang lihok niini sa produksyon sa lana naghulga nga ilugon ang bahin sa merkado sa OPEC+.

Sa adlaw-adlaw, usa sa mga hinungdan sa pag-usab-usab sa presyo sa lana mao ang ispekulasyon sa gitawag nga "futures trading," usa ka sistema sa pamatigayon diin gipalit ug gibaligya ang lana nga iproduce pa lang ug gamiton sa umaabot. Giingon nga ang presyo sa "futures" gitakda base sa ispekulasyon sa lihok sa merkado, posibleng mga kakulian sa produksyon ug mga heopulitikal nga panghitabo, sama sa kalit nga pag-ulbo sa gubat o pag-alsa. Apan sumala sa usa ka bag-ong pagtuon, 60%-65% sa paglihok sa presyo sa lana sulod sa usa ka adlaw sa trading resulta sa "algorithmic trading" o pagpalit ug pagbaligya sa "futures" base sa teknikal nga datos. Wala na kini kalabutan sa aktwal nga kalihukan sa

Sundi sa panid 6

“Planong pangkalinaw” sa rehimeng Marcos, mini ug balik-balik lang

Walag-too nga pagsaway ang misugat sa “bag-ong” planong pangkalinaw sa rehimeng Marcos nga gipubliko sa National Security Council niadtong katapusang semana sa Abril. Pormal nga giaprubahan sa rehimen ang National Plan for Unity, Peace and Development (NAP-UPD) pinaagi sa pagpagula sa Memorandum Circular No. 83 niadtong Mayo 2.

Dungan sa pagpakaylap sa NAP-UPD, gipanghinambog sa rehimen ug sa NTF-Elcac nga hingpit na nilang mapildi ang armadong kalihukan kung mabungkag na ang “katapusang nakabarog nga nataran” nga giingong anaa sa Camarines Sur sa katapusang tuig.

Sumala sa Partido Komunista ng Pilipinas (PKP), ginailad lamang ni Marcos ug sa iyang mga upisyal ang ilang kaugalingon sa pagsulting mapukan na ang rebolusyonaryong kalihukan. Gipanghimakak mismo kini sa padayon nga pagdeploy sa militar sa daghang mga batalyong pangkombat batok sa mga yunit sa Bagong Hukbong Bayan sa tibuok nasud.

Pangutana sa PKP, unsaon pagangkon sa kalinaw kung nagapadayon ang tiranya ug pagpang-abuso ngadto sa katawhan? Padayon ang paghari-hari sa mga sundalo sa gatusan ka mga komunidad sa mga mag-uuma ug lumad pinaagi sa “community support.” Sa mga komunidad nga giingong “insurgency-free,” gipasipad-an ang mga katungod sa mga tawo ug kaylap ang pagpangabuso.

Walay kalinaw hangtud nakabilanggo ang mga konsultant sa negosasyon nga moatubang sa pagresolba sa mga ugat sa armadong panagbangi, matud sa PKP. Laraw lamang sa rehimen nga pasurenderon ang mga Pulang manggugubat, luiban ang ilang rebolusyonaryong pakigbisog, ug biyaan nga walay idepensa ang katawhang Pilipino batok sa brutal ug bangis nga makinarya sa estado.

Hangtud walay pag-ila sa mga ugat sa armadong panagbangi, walay kalinaw nga mahitabo, ang PKP nagkanayon.

Gimakmak usab sa mga progresibong organisasyon ang NAP-UPD, nga ilang gitawag og “recycled.”

Sumala sa Bagong Alyansang Makabayan ug National Union of People’s Lawyers, gipadayon sa NAP-UPD ang daan nang malupigong pamaagi aron “makab-ot ang kalinaw.” Klaro kini sa pagtudlo sa NTF-Elcac isip nag-unang tigpatuman sa programa, subay sa “whole-of-nation” nga pamaagi. Matud nila, gihatagan lamang sa NAP-UPD og bag-ong nawong ang daan nang nasulayan ug napakyas nga estratehiya batok sa insurhensiya.

Nasayud ang mga grupo nga ang tinuod nga ginapuntirya sa NAP-UPD mao ang dayag nga mga organisasyong masa sa mga mamumuo, mag-uuma, ug uban pang dinaugdaug nga katawhan aron pahilumon sila sa ilang pagbatok sa reaksyunaryong gubyerno. Klaro usab dinhi ang planong labaw pang pagrabehon ang pulitikanhong pagpanumpo sa mga demokratikong sektor, gikan sa paghikaw sa demokratikong espasyo sa mga eskwelahan, lugar sa trabaho, ug bisan sa parlamento. Tataw usab ang tuyo nga gamiton ang magunubong mga balaod sama sa Anti-Terrorism Law ug Anti-Terrorist Financing Law aron “sirad-an” kuno ang “gripo” sa pinansya ug suporta sa armadong rebolusyon. Ang ingon niini nga malisyosong pag-uban sa mga sibilyan nagsilbing pasakalye aron sila pig-oton, iligal nga arestuhon ug ibalhog sa prisohan, pugsanong walaon, ug patyon. AB

Gikan sa panid 6

merkado ug mga panghitabo sa kalibutan.

Dereguladong manipulasyon

Sa Pilipinas, labaw pang napamahal sa mga kumpanya sa lana ang lokal nga presyo tungod sa Oil Deregulation Law, ang balaod nga nagtangtang sa kontrol sa estado sa industriya. Ilalum sa balaod, gitugutan ang mga kumpanya nga “iuyon” ang ilang presyo sa kalibutanong merkado ug direktang ipasa ang bisan unsang pag-usab sa presyo ngadto sa mga konsyumer. Giaprubahan ang balaod aron awhagon ang “gawasnong kumpetisyon” sa sektor.

Imbis nga “kumpetisyon,” naghimo ang balaod og kartel diin dali ra para sa mga kumpanya sa lana nga manipulahon, pasobrahan ang presyo (*overprice*), ug magkunsabuhay. Walay obligasyon ang mga kumpanya nga ipahibalo sa estado ug publiko kung pila sa presyo ang gikan sa kalibutanong merkado; pila ang gasto sa pagrepina, pagtipig ug transportasyon; ug pila ang ilang kita gikan niini. Niadtong 2019, napugos ang estado nga ipahibalo sa publiko ang mga numero, apan aktibo kining gisupak ug gipahunong sa mga kumpanya.

Napamatud-an sa nangagi nga mas daku ang pagsaka sa lokal nga presyo kumpara sa pagsaka sa presyo sa krudo sa kalibutang merkado. Sa usa ka pagtuon sa Ibon Foundation sa mga pag-usab sa presyo gikan 1999 hangtud 2011, mas taas ug 20-22% ang lokal nga presyo kumpara sa pagsaka sa presyo sa krudo sa kalibutan. Duha sa labing dagkung kumpanya sa lana sa nasud, ang Shell ug Caltex, mga subsidiary sa multinasyunal nga mga kumpanya, ang mga suspek sa manipulasyon ug ispekulasyon sa kalibutanong langkub. AB

SA MUBONG PAGKASULTI

15.4 milyon

boto nga 26.85% sa tanan boto alang sa sistemang *party-list* sa eleksyong 2025 ang gideklarang dili balido o blangko, mas taas og gamay kumpara sa eleksyong 2022 nga mokabat og 15 milyon.

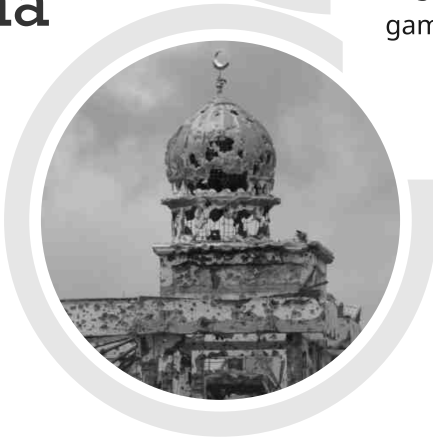

Amanda Lacaba Echanis

kinaunhang **bilanggong pulitikal** nga midaug isip konsehal sa eleksyon alang sa UP-Diliman University Student Council. Nakakuha siya og **4,830 boto** ug napili isip numero unong konsehal. **Halos 5 ka tuig na siyang nakabilanggo** sa Tuguegarao City sa gama-gamang kaso.

8 ka tuig na

sukad nga gideklara ni Rodrigo Duterte ang **balaod militar** sa Mindanao ug gipulbos sa bomba ang **Marawi City** niadtong Mayo 23, 2017. Milungtad kini hangtud Disyembre 31, 2019.

Hangtud karon, anaa sa 4.2% pa lamang sa mga biktima o **713 sa 17,000 ka mga pamilya ang nakadawat og kumpensasyon gikan sa estado.**

Gikan sa: Marawi Compensation Board, Marso 2025

144 gipatay sa Zionistang Israel

sa unang adlaw sa dakung *ground invasion* nga **Operation "Gideon's Chariot"** nga gisugdan niadtong Mayo 17.

Tumong sa Israel nga hingpit nang sakupon ang Gaza.

Buhay gerilya

EPISODE 2

interbyu kang **Madaay Gasic**, tigpamaba sa BHB-Mindoro, matan-aw na sa PRWC, FB/ BuhayGerilya ug Youtube.

Africa Day

gisaulo sa Mayo 25 isip pagdumdum sa pagkatukod sa **Organization of African Unity**, nga nahimong **African Union**. Gitukod ang OAU aron iasdang ang panaghiusa ug pagtinabangay sa anti-kolonyal nga mga malingkawasnong kalihukan ug bag-ong tumaw nga mga independyenteng gubyerno sa 30 ka nasud sa Africa niadtong dekada 1960.

BULAN SA MENTAL NGA KAHIMSOG

12.5 milyong Pilipino

o 11-16% sa populasyon ang nakasinati og problema sa mental nga kahimsog, kasagaran sa porma sa *depression* ug *anxiety*.

1,530 rehistradong *mental health professional*

sa Pilipinas niadtong 2023, o 3 sa matag 100,000 ka Pilipino.

Pagpangilog og yuta alang sa mga langyawng plantasyon, kaylap sa Lanao del Sur

Sa lungsod sa Amai Manabilang (kaniadto Bumbaran) sa Lanao del Sur, kasamtangang nagakahitabo ang halapad ug bangis nga pagpangilog sa yuta sa mga Moro, Lumad ug settler nga mag-uuma. Nagkunsabuhay ang magkasunod nga rehimen ni Duterte ug Marcos, ang lokal nga dinastiyang Manabilang, ug ang Armed Forces of the Philippines aron palayason ang mga nagpuyo sa lugar ug ipagamit ang ilang mga yuta sa mga langyawng multinasyunal nga kumpanya.

Instrumento sa reaksyunaryong estado ang Southern Philippines Development Authority (SPDA), usa ka *government-owned and controlled corporation* (GOCC) nga ilalum sa upisina sa presidente para sa pagpangilog og yuta. Ang SPDA, nga natukod pa kaniadtong 1975, gihatagan og katungod sa "eminent domain." Nagpasabot kini nga adunay ligal nga gahum ang SPDA sa ilugon ang pribadong kayutaan sa "pang-publikong kapuslanan." Aduna kini awtoridad nga ihatag ang nailog nga yuta ngadto sa bisan kinsang lokal o langyawng korporasyon nga ilang gipaboran.

Kalamboan alang sa langyaw

Isip pasiuna, pugos nga giangkon sa SPDA ang 26,000 ektarya sa Lanao del Sur ug gipailalum sa Agro-Industrial Development Program (AIDP), usa ka "special agro-economic zone" nga magpalambo kuno sa atrasadong ekonomiya sa prubinsya. Gisakop sa AIDP ang lugar nga kaniadto ilalum sa Kapatiran Agro-Industrial Development Cooperative, usa ka "kooperatiba" nga gigamit sa diktadurang Marcos aron pasurenderon ang mga manggugubat sa Moro National Liberation Front. Ang 16,000 ektarya niini anaa sa Wao ug ang 10,000 nahimutang sa Amai Manabilang. Tungod kay "special economic zone" kini, makatagamtam ang mga langyawng kumpanya og daghang insentibo sama sa dili pagbayad og buhis sa kita, VAT ug taripa sa mga giimport nga materyales. Aduna usab silay diskwento sa abang, kuryente ug tubig.

Sukad 2020, dili moubos sa lima ka dagkung kumpanya ang gisulod sa SPDA sa "espesyal nga sona sa agrikultura."

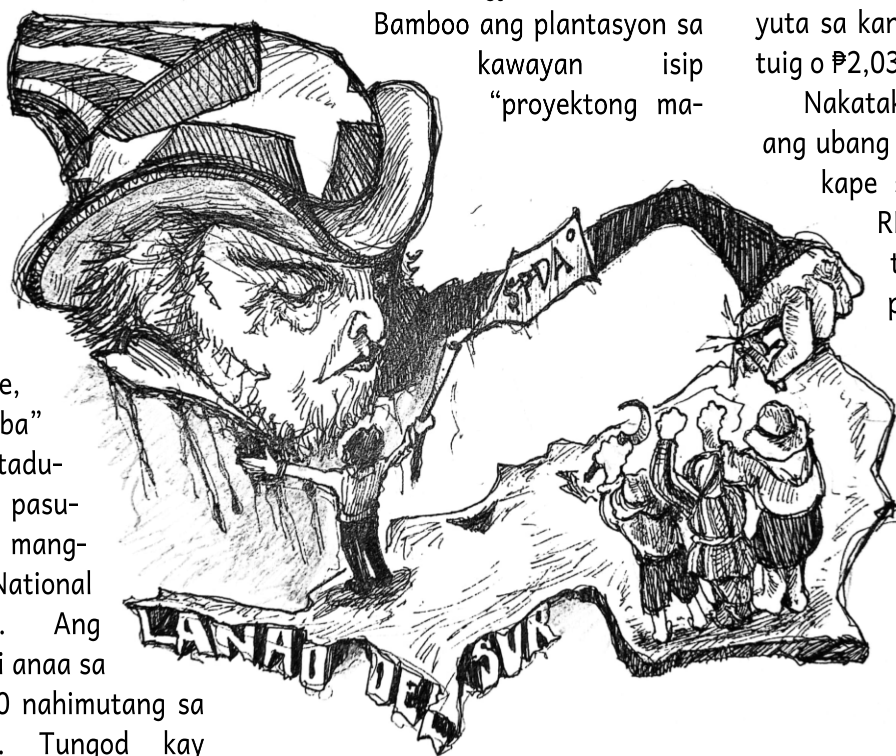
Pinakadako niini ang EcoPlanet Bamboo, usa ka Amerikanong kumpanya, nga gihatagan sa SPDA og inisyal nga 8,360 ektarya sa 10 ka barangay sa utlanan sa Amai Manabilang ug Talakag, Bukidnon. Karon, mga 2,000 ektarya na ang natamnan niini og komersyal nga kawayan. Plano sa kumpanya nga magtanum og 100,000 ka punuan, nga nagpasabot og 500 ka punuan matag ektarya.

Ginabaligya sa EcoPlanet Bamboo ang plantasyon sa kawayan isip "proyektong maka-kalikasan" nga subling mobuhi sa naupaw nga kalasangan. Apan sa ubang bahin sa kalibutan, napamatud-an nga kini o ang kumpanya mismo usa ka "scam." Kadudahan ang pagpanag-iya sa kumpanya, puno kini sa utang ug malinglahon ang ilang mga saad sa trabaho, kalamboan ug pag-atiman sa kalikupan.

Lakip sa mga nangilog og yuta ang Asia-Pacific Precision Agriculture Group, usa usab ka Amerikanong kumpanya. Gisakop niini ang 2,000 ektarya ug gitamnan og mais gamit ang abante nga teknolohiya busa wala kini nakahatag og bagong trabaho. Giguba niini ang kasikbit nga lasang aron magmuntar og kalsada aron mas sayon ang pagpasulod sa mga makina ug mga sakyanan sa produksyon.

Gihatagan usab sa SPDA og yuta ang Kennemer Foods International ug Sumifru. Ang Kennemer usa ka Pilipinong kumpanya nga gipondohan sa bangkong Dutch ug nagsuplay og kakaw sa Mars Inc, usa ka Amerikanong kumpanya. Samtang ang Sumifru usa ka kumpanyang Japanese nga nagaprodyus og saging alang sa mga merkado sa Japan, Thailand, South Korea ug Saudi Arabia. Karon, nag-abang sila og yuta sa kantidad nga ₱25,000 kada tuig o ₱2,038 kada bulan.

Nakatakda usab nga mosulod ang ubang langyawng kumpanya sa kape sama sa Nestle (kape), RNF Industries Corporation (abokado) ug uban pang produktong pang-export.

Bangis nga pagpangabog

Dili tinuod ang giingon sa SPDA nga bakante ang mga yuta nga gisakop sa AIDP, o nga kini mga "upaw nga kalasangan." Oku-

Sundi sa panid 9

Malinglahong kalinaw

INSTRUMENTO ANG SPDA sa malupigong gubat sa "kontra-insurhensiya" sa takuban sa "kauswagan sa ekonomiya." Gitukod kini niadtong 1975 isip kabahin sa pakete sa "pagsurender" sa mga rebolusyonaryong pwersa sa Moro National Liberation Front kaniadto. Niadtong 1980, gitukod niini ang Kapatiran Agro-Industrial Cooperative Settlement Project sa mga lungsod sa Wao ug Bumbaran (Amai Manabilang na karon).

Nahimong kabahin usab ang SPDA sa Comprehensive Agreement on the Bangsamoro (CAB) nga gipirmahan niadtong 2014. Ang maong kasabutan resulta sa pipila ka dekada nga pakignegosasyon sa kalinaw nga nagtapos sa pagsurender sa Moro Islamic Liberation Front ug pagtahan sa ilang mga armas. Usa sa mga kontrobersyal nga probisyon sa CAB mao ang "wealth sharing" tali sa pagatukurong parlamento sa Bangsamoro ug sa nasudnong gubyerno. Nagaagi dinhi ang mga kontrata ug kasabutan tali sa mga upisyal nga Moro, nasudnong gubyerno, ug mga langyawng korporasyon.

Karon, gipangulohan ang SPDA ni Abdulghani A. Salapuddin, kaniadto representante sa Basilan, ug kanhing manggugubat ng MNLF.

2 ka Pulang manggugubat, gidakop ug tinuyong gipatay sa 62nd IB

GIDAKOP UG TINUYONG GIPATAY sa mga sundalo sa 62nd Infantry Battalion si Tony Pahayahay (Ka Pidol), usa ka Pulang manggugubat sa BHB-Central Negros niadtong Mayo 1 sa Barangay Humay-humay, Guihulngan City, Negros Oriental. Nasamdan si Pahayahay sa panagbangi ug nadakpan usa ka kilometro gikan sa nahitaboan sa engkwentro. Samtang usa pa ka samaron nga Pulang manggugubat ang gidakop apan wala pa gilutaw sa publiko sa mga sundalo.

Sa laing bahin sa nasud, padayon ang mga paglapas sa tawhanong katungod.

Pag-aresto. Giaresto sa mga pulis ang 10 ka residente ug tribong Molbog sa Sityo Marihangin sa Barangay Bugsuk, Balabac, Palawan niadtong Mayo 15. Gibabagan sa mga minorya ang San Miguel Corporation sa pag-angkon sa ilang yuta aron tukuran og resort nga molangkub og kapin sa 5,500 ektarya.

Militarisasyon. Sukad Marso, pipila ka mga barangay gikan sa lungsod sa Baleno ug Masbate City ang nakapailalum sa RCSP. Sumala sa PKM-Masbate, ginakontrol sa militar ang matag lihok sa mga residente ug gipugngan ang gidaghanon sa pagkaon nga ilang konsumohon. Dayag usab nga gikawat sa militar ang ilang mga gialimahang mananap.

Red-tagging. Duha ka lider-estudyante gikan sa UP Cebu ang miatras sa ilang kandidatura alang sa eleksyon sa mga estudyante sa kampus niadtong Mayo tungod sa grabeng *Red-tagging*. Giingon nila nga grabe ang kahadlok nga ilang nasinati ug sa ilang mga pamilya human gipakita sa *social media* ang ilang mga litrato ug pangalan nga ginalambigit sa armadong rebolusyonaryong kalihukan.

Gikan sa panid 8

pado ug giugmad kini sa kadaghanan sa mga Moro, Lumad ug settler nga mag-uuma sulod sa dugay na nga panahon. Daku nga bahin niini mga yutang kabilin sa mga Maranao ug Higaonon.

Gipahimuslan sa SPDA ang kakulang sa ligal nga titulo sa mga Moro, Lumad ug settler aron ilugon ang ilang mga yuta. Gipademolis sa ahensya ang mga balay ug gipangbuldoser ang mga umahan, lakip na ang lagpad nga tubuhan, gitamnan og gulay ug mais. Gipahigayon ang bangis nga demolisyon ug pagpangabog gamit ang mga sundalo ug pulis, ingonman mga elemento gikan sa CAFGU, MILF ug *private army* sa pamilyang Manabilang.

Adunay mga pamilya nga nailugan og hangtud 30 ektaryang umahan, lakip na ang mga mag-uuma sa gulay sama sa karots, repolyo, patatas ug uban pa. Daghan ang mibalibad nga mobalhin sa *relocation site* diin 40 ka metro kwadrado lamang ang gihatag nga luna sa matag pamilya. Ang mga nihangyo nga magpabilin sa ilang mga umahan gihatagan lang og 1/4 nga ektarya.

Ang ubang napalayas nga mag-uuma gipatrabaho sa mga plantasyon sa Sumifru. Ubos kaayo ang ilang sweldo ug kasagaran pa kining madelatar. Wala silay mga benepisyo ug kasiguruhan sa trabaho.

Sa kaso sa EcoPlanet, gitamnan og kawayan ang mga umahan nga aduna pay mga tanum. Nagtanum usab ang mga trabahante niini og binhi hangtud sa palibot sa mga balay. Aduna usay mga gipugos nga "i-donate" ang ilang yuta sa kumpanya.

Niining tanan, lambigit ang pamilyang Manabilang nga naghari sa lokal nga gubyerno. Gibuhat nilang "sampol" ang pag-aresto sa pipila nga nagdumili nga mohawa sa yuta, pagpriso kanila ug pagpahamtang og taas nga piyansa aron hadlukon ang mga misukol. Naghari sila pinaagi sa terorismo. Notoryus ang pamilyang Manabilang sa pagmasaker sa 17 ka settler nga Ilonggo niadtong 2014.

Bisan pa man, adunay mga wala mahadlok ug gipang-ibot ang mga bag-ong tanum nga kawayan sa mga umahan. Aduna usay mga higayon napugngan sa mga residente ang pagdemolis sa ilang tubuhan. Nanawagan sila sa mga upisyal, ug may higayon nga miadto pa sa Cagayan de Oro aron magprotesta. Kini sinugdanan pa lamang ug mamahimong pundasyon sa sunod nilang pakigbisog. AB

Panawagan alang sa pagbasura sa kontrata sa PrimeWater, nagkalapad

Daw tsaa o kape ang kolor, baho ug dili mainum nga tubig; may tubig ra sa tungang gabii o sayo sa buntag, may mga adlaw nga walay tubig, pipila ka minuto nga puro hangin lang ang mogawas sa gripo bisan og nagdagan ang metro; mahal ug padayon nga nagkamahal ang singil sa serbisyo sa tubig—kini ang mga makalilisang nga kahimtang ug kasinatian sa katawhan nga pipila ka tuig nang nakapailalum sa PrimeWater ang pagsuplay og tubig sa ilang mga lugar.

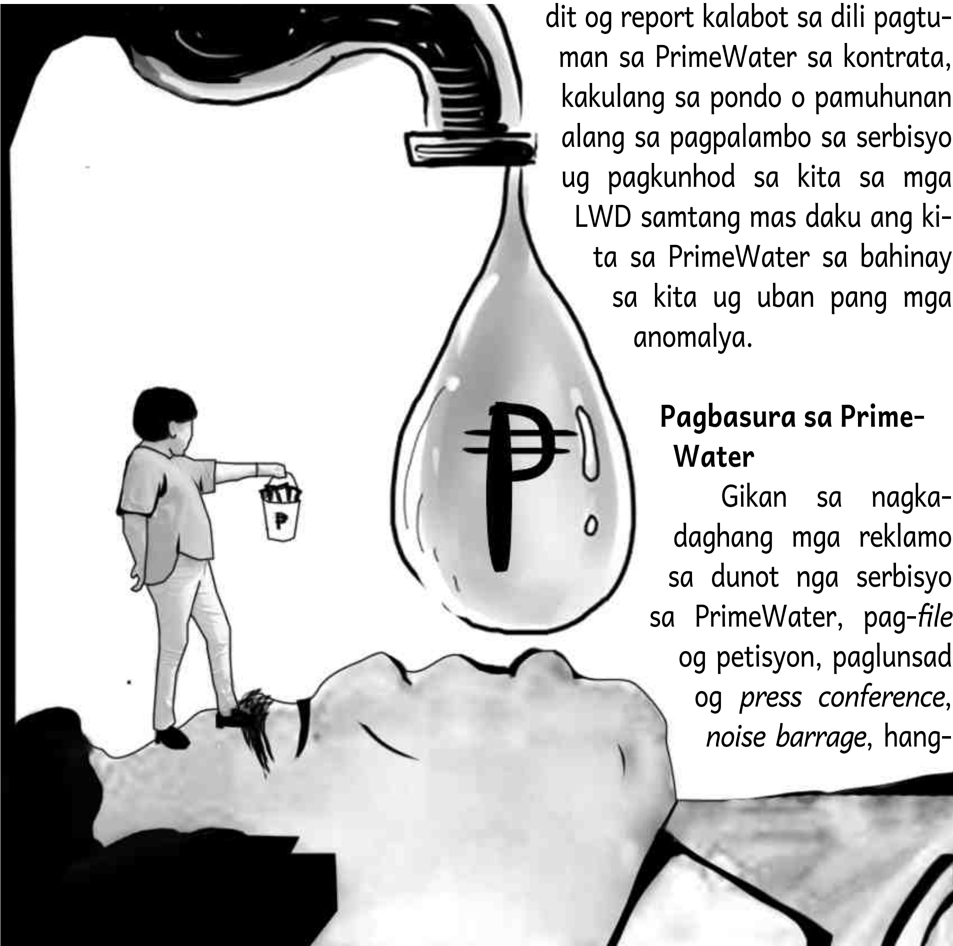
Pribatisasyon sa serbisyo sa tubig

Ang PrimeWater Infrastructure Corporation (PrimeWater) usa ka kumpanya nga gipanag-iya sa pinakadakung burgesya-kumprador sa tibuok Pilipinas nga pamilyang Villar. Sa tibuok nasud, mikabat sa 130 ka *water district* gikan sa mga syudad ug munisipyo ang kontrolado sa PrimeWater pinaagi sa mga *joint venture agreement* (JVA). Gibanabanang mga 16 milyon ang nagsalig dinhi.

Ilalum sa JVA, gipailalum ang mga *local water district* (LWD) sa *public private partnership* (PPP) sa PrimeWater. Sa ingon nga sistema, nahimong pribado ang serbisyo sa tubig imbis nga publiko.

Sa JVA, ginahikot sa kumpanya ang mga LWD sa 25 ka tuig nga kontrata. Ang PrimeWater ang magdumala sa operasyon, pag-ayo, pagpalambo ug pagtukod sa mga imprastruktura, pagmintinar sa suplay sa tubig ug *septic management system*, ug pagsingil sa bayad sa serbisyo. Ang PrimeWater usab ang magtakda sa pagtaas sa taripa ug singil sa serbisyo isip kabahin sa pondo niini para sa pagpalambo kuno sa serbisyo. Ang mga LWD tagasubaybay lamang.

Sukwahi sa mga saad nga anaa sa JVA, daghang higayon nang ginareklamo sa mga LWD ang dayag nga dili pagtuman sa PrimeWater sa ilang mga kontrata nga nagdala sa palpak nga serbisyo sa mga lugar nga ilang ginasuplayan og tubig sa tibuok Pilipinas. Daghang higayon usab nga nagpadangat ang Commission on Audit og report kalabot sa dili pagtuman sa PrimeWater sa kontrata, kakulang sa pondo o pamuhunan alang sa pagpalambo sa serbisyo ug pagkunhod sa kita sa mga LWD samtang mas daku ang kita sa PrimeWater sa bahinay sa kita ug uban pang mga anomalya.

Pagbasura sa PrimeWater

Gikan sa nagkadaghang mga reklamo sa dunot nga serbisyo sa PrimeWater, pag-*file* og petisyon, paglunsad og *press conference*, *noise barrage*, hangtud sa pagpasang-at og pormal nga reklamo, nagkalain-laing porma sa kolektibong aksyon ang gihimo sa katawhan ug mga organisasyon nga nanalipud sa katungod sa serbisyo sa tubig. Tungod niini, napugos ang mga LWD ug lokal nga ahensya sa gubyerno nga imbestigahan, aksyunan ug putlon ang kontrata sa PrimeWater.

Nagpagawas og resolusyon nga nagtapos sa JVA sa PrimeWater ang LWD sa San Jose Del Monte niadtong Abril 3, ang prubinsya sa Quezon niadtong Abril 30, ug ang Metro San Fernando Water District sa La Union niadtong Mayo 8.

Nagsumite usab og Notice of Intention to Pre-terminate sa JVA sa PrimeWater ang Camarines Norte Water District niadtong Enero 20, ingonman ang City of San Fernando Water District sa Pampanga niadtong Mayo 1. Nagpadayag usab ang Leyte Metropolitan Water District sa Tacloban City sa intensyon nga bawi-on ang JVA niadtong Mayo 5.

Nagkalapad ug nagkakusog ang panawagan sa residente sa Bacolod ug Tierra Nova Subdivision sa Barangay Bagumbong, Caloocan aron tapuson na ang JVA sa PrimeWater sa ilang lugar.

Sa kongreso, nagsumite ang mga representante sa mga *party-list* ilalum sa Makabayan og House Resolution 2279 niadtong Mayo 6, nga nag-awhag sa Kongreso nga imbestigahan ang mga JVA sa PrimeWater ug kapin sa 130 ka LWD sa tibuok nasud. Nanawagan si Rep. Arlene Brosas sa Gabriela Women's Party sa hinanaling pag-apruba sa House Bill 10150 o Anti-Privatization of Public Water Systems Act.

Nagsumite usab og reklamo ang mga konsyumer sa PrimeWater ug ang Bayan Muna sa Malacañang niadtong Mayo 8 aron pugson si Ferdinand Marcos Jr nga ibasura ang tanang JVA sa PrimeWater tungod sa nagkadaghan nga kapalpakan ug ligal nga mga anomalya niini. AB